

SZEMLE

Kner nyomtatványok és egyéb ritkaságok: Haiman György gyűjteménye / Kner publications and other rarities: The collections of György Haiman. [Szerk. BORDA Lajos, BORDA Lajosné]. Bp., Borda Antikvárium, 1999. 154 l.: ill. + 1 mell. (8 l.). /Műgyűjtő magyarok 2./

Az elmúlt év antikvár életének értékes termése a „Műgyűjtő magyarok” című sorozat 2. kötete a Borda Antikvárium kiadásában. A bibliográfia Haiman György (1916–1996) hagyatékának eladásra került részét tartalmazza. A kiadvány a magyar könyvkultúra nemes hagyományai két kiváló képviselőjének szerencsés találkozása.

A könyvgyűjtemény egykori tulajdonosa Haiman György méltó utóda és folytatója volt a szakma csodálatát és tiszteletét élvező Kner örökségnek. Kner Izidor unokájának, Kner Imre, Endre, Albert és Erzsébet unokaöccsének a család pusztulása és szétszórata után is volt ereje és tehetsége, hogy magas színvonalon kövesse, ápolja, tanítsa a nagy elődök tudását és hitét. A könyvművész halála előtt négy évvel Erdész Ádámmal készült interjúkötetében így válaszolt az életutat összegző kérdésre: „Eljutottam annak felismeréséig, hogy milyen legyen ... a magyar tipográfia. Megkísértem ezt művelni, legjobb tudásom szerint, esetenként sikeresen. ... A könyv szemünk láttára – remélem átmenetileg – megszűnik könyv lenni ... Meggyőződésem, hogy a kulturális értékpusztulás a könyv területén is átmeneti jelenség és múltával nem ugyanoda jutunk vissza, ahol állottunk, hanem sokkal magasabb kiinduláspontonra ... Tehát elégedetlen vagyok, de hi-

szek a jövőben.” A választékos, igényes könyvgyűjtő ízlése, értékszemlélete jelent meg az 1999-ben az Országos Széchényi Könyvtárban kiállított anyag katalógusában.

A Haiman-örökösök a gyűjtemény egy részét felkínálták az antikvárvilágnak. A rokonok nagyon lelkiismeretes, gondos műkereskedésre találtak a Borda Antikváriumban. Borda Lajos és felesége az előbb idézett interjú évében, 1992-ben 15 éves közös munkásságuk alkalmával a következőt fogalmazták meg: „Az antikváriumok is lassan-lassan egyéni arculatot öltenek ... Bizhatunk benne, hogy évek múlva pezsgő antikvár piac lesz, nívós kínálattal és igényes vevőkkel ... Meggyőződésünk szerint a könyv- és antikvárszakma fontos dolog, ezek színvonalán sok minden lemerhető. A magunk részéről azon fáradozunk, hogy ez a színvonal magas legyen.” Törekvésük elhessegette Haiman György értékfeltő aggodalmait, és szándékuknak – mint a jelen kiadvány is bizonyítja – maximálisan eleget tettek. A könyvkereskedés a hagyaték kiállítására brunet-i alaposságú bibliográfiát adott ki.

Az esztétikus katalógus borítóján – stílusan – Kner Erzsébetnek a *Pantacsatrá*hoz, az életbölcsesek régi indiai tankönyvéhez készített pergamenkötése látható. Első pillanatra a kötetet a tipográfiai áttekinthetőség, a gazdag képanyag és a szép papír teszi vonzóvá. A tájékozódást segíti a névmutató, helynévmutató, a hivatkozott bibliográfiák listája, a rövidítések feloldása és a nyomtatványok antikvár szempont szerinti csoportosítása. Az árjegyzéket 8 oldalas füzetecskében mellékeltek.

Az állomány tematikus feltárása nagyban hozzájárul az áttekinthetőséghez. A 766 tétel

háromnegyed részét teszik ki a Kner nyomtatványok, csekély (kb. 5–5 %-os) arányban fordulnak elő azok a példányok, amelyek a Kner család tagjainak közreműködésével fémjelzetek, illetve bibliofiliák és más ritkaságok, több mint egytizedét alkotják a nyomdászattal és a könyvművészettel foglalkozó munkák. A négy egységet a kis kétalakos vándornyomdász Kner jelvény választja el.

Az anyag feldolgozásához 19 bibliográfiát vetettek össze. Az egyes daraboknál jelezték, hogy melyik helyen, milyen formában lehetők fel. A rendkívül körültekintő, pontos feltáró munka után Bordák tipográfiai kiemeléssel gondoskodtak arról, hogy a tételek részletes leírásában ne vesszenek az antikvár szempontból lényeges adatok. Nagyon szép erénye a katalógusnak, hogy ahol teheti, ott közli a kötetekhez fűződő kultúrtörténeti, könyvtörténeti kuriózumokat, dedikálásokat. Az apró információk bőséges forrásértékkel bírnak, hiszen az érdeklődő előtt kirajzolódnak a hagyatékozó emberi, családi, szakmai, társadalmi kötődései. Az adott korba helyeződnek, megelevenednek a tárgyak, mesélnek arról a világról – annak szellemiségéről, hangulatáról –, amely létrehívta őket. Néhai tulajdonosokról nyújtanak hű képet. „Kneréknek! Ha tudtam és ha tudok értéket adni: – a módot maguk adták meg rá ... [Komor] Bándi” „... a régi népies stílus kihervadt itt belőlem – úgy festek, mint sok más ... [Lesznai Anna]” „,[Kner] Imrének testvéri szeretettel [Kozma] Lajos” „,[tervezte, szedte és nyomta] Nagypának [Kner Izidor] Gyurka [Haiman György]” „,Haiman tanár úrnak sok szeretettel és köszönettel minden segítségért ...” A figyelmesebbnek Haiman György és a Borda Antikvárium közös sikereiről tanúskodó példányok is bejegyzések.

Az ajánló jegyzék mintaértékű a könyvszakmában. Maradékalanul megfelel a sorozat eszmeiségének: egy valamikor szerves egészet képező (könyv)gyűjteményt képes úgy bemutatni, hogy az az egykori tulajdonos jelenléte nélkül, régi környezetéből kiszakítva megtartsa eredeti, eleven egységét. A példányokról közreadja mindazon ismereteket, amelyek gyűjtőjüknek

meghatározóak voltak, és azokat is, amelyek szerint a szakirodalom s a szakma számon tartja. Ugyanezen elvek alapján ír le elsőként más eddig publikálatlan nyomtatványokat. Harmónikus bibliográfiai szintézis keletkezik a valamikori gyűjteményszervező személyisége, a vonatkozó feltárt könyvészeti források és a saját primer adatok között.

Szükségszerű, hogy a magyar bibliofília e két kiemelkedő alakjának sorsa kereszteződjön egymással. Haiman György mértékadó könyvkultúrája áthatóan érvényesül a Borda Antikvárium – a tőlük megszokott – értő műgonddal, pontossággal rendszerezett katalógusában. S mint eddig valamennyi Borda kiadvány, ez is joggal sorolódhat a könyvtárak, a könyvkereskedések és a könyvgyűjtők becses és nélkülözhetetlen kézikönyvei közé.

FABÓ EDIT

Fazekas Tiborc: Bibliographie der in selbständigigen Bänden erschienenen Werke der ungarischen Literatur in deutscher Übersetzung (1774–1999). Hamburg, Eigenverlag des Verfassers, 1999.

Fazekas Tiborc hungarológus, a hamburgi Institut für Finnougristik und Uralistik oktatója, a magyar–német irodalmi kapcsolatok elkötelezett kutatója és ápolója több mint egy évtized alatt összegyűjtögetett cédulaanyagát vitte gépre, rendezte áttekinthető bibliográfiává e kötetben.

A szerző, amint azt előszavában kifejti, maga is tisztában van azzal, hogy egy efféle egyszemélyes vállalkozást csakis abbahagyni lehet, beteljesíteni aligha. Az összegyűjtött anyag megjelentetésére az alkalmat egyfelől az 1999. évi Frankfurti Könyvvásár szolgáltatta: a szerző teljes joggal tartotta fontosnak, hogy a díszvendég Magyarország irodalmának német nyelven hozzáférhető szegmensét az egyes reprezentív művek mellett ez az átfogó kiadvány is képviselje. És hát, bizony, másfelől, bibliográfus-munkája eddigi hozadékának hamaros